

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.9.155](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.9.155)

УДК 338.48-6:63:334.72-053.81

*Л. О. Алещенко,
асистент кафедри менеджменту організацій,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»*

РОЛЬ МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ

*L. Alieshchenko
assistant of the Department of management of organizations,
Kherson State Agrarian University*

THE ROLE OF YOUTH ENTREPRENEURSHIP IN THE DEVELOPMENT OF RURAL TOURISM

Метою статті є науково-теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо впровадження молодіжного підприємництва в галузь сільського туризму як напряму подолання проблеми трудової міграції, безробіття молоді та занепаду сільських територій.

Нами було виявлено проблеми нормативно-правового забезпечення, обґрунтовано висновки та розроблено практичні рекомендації для впровадження молодіжного підприємництва як ефективного інструменту розвитку сільського туризму основані на монографічному методі дослідження. Абстрактно-логічний метод використано для виявлення сучасних проблем і перспектив розвитку молодіжного підприємництва в розвитку, формулювання його сутності, узагальненні світового досвіду. Розроблена структурно-логічна схема впливу економічних, соціокультурних, етнокультурних, особистісних та соціальних детермінант агротуризму на активізацію діяльності господарств і населення передбачає використання методу системного аналізу. Метод моделювання організаційної структури агротуризму, що включає відпочинковий, брендовий та тематичний напрями інноваційної агротуристичної діяльності в Херсонській області,

В результаті дослідження було обґрунтовано значення молодіжного підприємництва в цій галузі, освітлений європейський досвід впровадження цього виду підприємництва в сферу сільського туризму, розкриті проблеми нормативно-правового регулювання даної сфери в Україні та здійснено оцінку чинників та пріоритетних напрямів розвитку сільського туризму та молодіжного підприємництва в ньому.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є розробка моделей розвитку молодіжного підприємництва в сфері сільського туризму в Херсонській області, які можуть бути запропоновані об'єднаним територіальним громадам – при розробці програм розвитку регіональними органами влади для поширення досвіду і розвитку сільського туризму та пошук нових методів подолання занепаду сільських територій.

The purpose of the article is to provide a scientific-theoretical substantiation and development of practical recommendations for the introduction of youth entrepreneurship in the field of rural tourism as a direction to overcome the problem of labor migration, youth unemployment and rural decline.

It is established that the development of youth entrepreneurship in the field of rural tourism in modern conditions can become an effective means of generating stable incomes for young people, provide significant funds to local communities and the state budget, become the main form of rational use of free time of the population, a means of cognitive and meaningful leisure, studying the features of life in rural areas, the history of the development of traditional and non-traditional forms of management, the involvement of the general population historical and cultural heritage.

We have identified the problems of regulatory support, substantiated the conclusions and developed practical recommendations for the implementation of youth entrepreneurship as an effective tool for the development of rural tourism based on a monographic method of research. Abstract-logical method is used to identify contemporary problems and prospects of youth entrepreneurship development, formulation of its essence, generalization of world experience. The structural-logical scheme of influence of economic, socio-cultural, ethno-cultural, personal and social determinants of agritourism on the activation of activities of households and the population envisages the use of the method of systematic analysis. A method of modeling the organizational structure of agritourism, which includes recreation, brand and thematic directions of innovative agritourism activity in Kherson region,

The research has substantiated the importance of youth entrepreneurship in this field, highlighted the European experience of introducing this type of entrepreneurship in the field of rural tourism, revealed the problems of regulatory regulation of this field in Ukraine, and evaluated the factors and priority areas for the development of rural tourism and youth entrepreneurship in it.

Prospects for further research in this area are development of models of development of youth entrepreneurship in the field of rural tourism in Kherson region, which can be offered to the united territorial communities - in the development of programs of development by regional authorities for dissemination of experience and development of rural tourism and search for new methods of overcoming the decline rural areas.

Ключові слова: сільський туризм; молодіжне підприємництво; безробіття; трудова міграція; сільські території.

Keywords: rural tourism; youth entrepreneurship; unemployment; labor migration; rural territories.

Вступ. В сучасних умовах сільські території України зіткнулись з рядом проблем, пов'язаних з відсутністю мотивації до праці, бідністю, трудовою міграцією, безробіттям молоді що призводить до занепаду соціальної інфраструктури, поглибленню демографічної кризи та деградації поселенської мережі. Ці фактори свідчать про незадовільний стан розвитку сільських територій та дають підстави для пошуку шляхів їх вирішення. На нашу думку саме молодіжне підприємництво в тандемі з сільським туризмом можуть кардинально змінити ситуацію в позитивну сторону.

Питання розвитку сільського туризму в Україні у своїх наукових працях розглядали такі українські вчені, як С. Філюк, Є. Богданова, С. Перегуда, А. Дубоделов, Ю. Зінько, В. Кафарський, С. Косенко. Проте, в сучасних умовах невизначеності подальшого розвитку сільського туризму та молодіжного підприємництва, як одного з напрямів його ефективного розвитку, виникає потреба далі вивчати це питання.

Своєрідна мода на відпочинок в сільській місцевості, що набула великої популярності в країнах Європи та Америки, поступово набуває популярності і у нас. Для того, щоб сільський туризм набув широкого формату та став одним з напрямів подолання кризи на селі ми пропонуємо поєднати його з молодіжним підприємництвом.

Європейська модель сільського туризму має пряму залежність від державної підтримки та програм залучення сільських громад до цієї сфери. Уряд країн Європейського Союзу саме в ньому вбачає основний важіль економічного підйому сільських територій. Як вважають експерти Європейського банку реконструкції та розвитку

створення умов для життя і роботи в селі обходиться в 20 разів дешевше ніж облаштування життя в місті молодому вихідцю з сільської місцевості [1].

На сьогоднішній день в Західній Європі майже зрівнялась кількість ліжко-місць для відпочинку в приватних агрооселях та у класичних готелях. Наприклад цінності й традиції сільського туризму на протязі багатьох років сповідує Великобританія. Національною туристичною організацією країни акредитовано більше 1000 агроосель. Цей вид туризму забезпечує понад 350 тисяч робочих місць для молоді та є передумовою для існування більш ніж 20 тисяч одиниць молодіжного бізнесу в сільській місцевості.

Наприклад у Данії Національна асоціація сільського туризму створена фактично лише декілька десятків років тому (за матеріальної підтримки Союзу датських фермерів), але вже об'єднує близько 200 осіб, що володіють більш ніж двома тисячами ліжко-місць в сільській місцевості.

Сільський туризм Франції представлений Національною організацією будинків відпочинку й зеленого туризму. Саме ця організація має у своїй власності агрооселі на будь-який смак і вид відпочинку, сертифіковані за високими національними стандартами сервісу. Водночас, реалізуються різні концепції цього виду туризму, такі як приморські агрооселі, кінні ферми, винні агросадиби, гірськолижні шале, панда-агроєкоколеджі, замки в сільській місцевості, рибацькі будиночки тощо. Прогресивного розвитку набула мережа автотуристичних кемпінгів, якими активно користуються ті туристи, які полюбляють подорожувати країною на власному авто. Ці кемпінги розташовані в сільських місцевостях, завдяки чому мандрівники можуть отримувати свіжі продукти домашнього приготування, а селяни додатковий прибуток.

Також лідером по розвитку сільського туризму є Іспанія. Ця країна має понад 5 тисяч варіантів відпочинку в сільській місцевості, а кількість ліжко-місць перевищує 30 тисяч одиниць. Близько 750 сільських готелів пройшли категоризацію за системою "INNS OF SPAIN", та отримали від 1 до 4 тюльпанів. Щороку послугами цього виду туризму користуються більше 1 млн. осіб.

Тим часом, в Італії сільський туризм тісно переплетений з курортним. Після запровадження близько тридцяти років тому урядом країни пільгового режиму оподаткування для сільського підприємництва виникла розгалужена мережа іміджевих котеждів відпочинку та пансіонів, які мають категоризацію не меншу від тризіркового рівня. Такі заклади забезпечені усією необхідною рекреаційною інфраструктурою. Не дивлячись на те, що вартість послуг на такий вид відпочинку в Італії майже вдвічі вищий, ніж, наприклад, у Франції або ж Іспанії, ним щорічно користується близько 2 млн. осіб (з них 78% - жителі цієї країни).

Розвинений сільський туризм і в Австрії. Так споживачі туристичних послуг безпосередньо задіяні у традиційному фермерському господарюванні – вигоні худоби на альпійські луки, зборі гірських трав і ягід, виготовленні молокопродуктів тощо. Розроблено та впроваджено програми активного гірського, екстремального й екологічного туризму [1].

Наприкінці 90-х років усі національні організації сільського туризму Європи об'єдналися в Європейську федерацію фермерського та сільського туризму («EuroGites»). Основною метою такого об'єднання є різностороння популяризація відпочинку в сільській місцевості, збереження потенціалу сільського туризму, забезпечення сталого розвитку цих видів туризму в усіх аграрних регіонах європейських країн.

На сучасному етапі Україна також визначає одним зі своїх пріоритетних напрямів розвитку сільських територій популяризацію сільського туризму, відродження підсобних промислів і ремесел з метою створення рівних умов для ефективного функціонування господарств усіх форм власності, в тому числі й молодіжного підприємництва.

Сьогодні питання законодавчого забезпечення і нормативно-правової бази розвитку сільського туризму не врегульовані, оскільки в основному в законодавчих актах розглядають сільський туризм як сферу діяльності фізичних осіб (сільські господарі та члени їх родин), які не є суб'єктами підприємницької діяльності та надають послуги з тимчасового розміщення (проживання) туристів у власному житловому будинку сільського господаря. У законодавстві України сільський туризм розглядається як одна із послуг, що може надаватися в рамках господарської діяльності особистих селянських господарств [2].

Не дивлячись на це сільський туризм стає все більш популярним серед населення. Він перестає бути традиційним та набуває нових функцій, таких як пізнавальна, виховна, освітня тощо. Так споживачі цього виду туристичних послуг зможуть на практиці дізнатися про специфіку технології виробництва та переробки продукції харчування. Бізнес ідеї молодіжного підприємництва в цій галузі мають бути пов'язані не тільки з пасивним відпочинком на природі, а й з активною діяльністю в процесі збору та виробництва продукції сільського, лісового та грибоного господарства. Актуальними для відпочинку можуть стати рибництво, створення об'єктів садово-паркового господарства, обробіток ґрунту, збір ягід, грибів, плодів як в природних умовах так і на полях, годівля та догляд за сільськогосподарськими тваринами [3].

Основними перевагами молодіжного підприємництва в сфері сільського туризму мають стати:

- стабільний дохід протягом усього року в сфері послуг;
- набуття та розвиток нових знань працівників у прийомі та обслуговуванні туристів, ознайомленні з господарством, проведенні екскурсій;
- залучення додаткових робочих місць та інших ресурсів до туристичного бізнесу;

- активізація підприємницької діяльності господарства;
- популяризація власної продукції, розширення кола споживачів, що призведе до активізації торгівлі;
- використання вільних засобів господарства (будинків культури, закладів громадського харчування, пам'ятників культури та історії, рекреаційних зон);
- розвиток супутніх напрямів (заклади торгівлі, культурні та спортивні об'єкти, готельно-ресторанний бізнес).

Так, за оцінками експертів, молода сім'я фермерів постійно може отримувати 20-30% доходу від сільського туризму до основної діяльності [5].

Водночас з беззаперечними аргументами щодо доцільності впровадження молодіжного підприємництва існують фактори, що гальмують його розвиток. До них належать:

- неврегульованість законодавства у сфері сільського туризму;
- недосконала система оподаткування;
- відсутність системи категоризації господарств у сфері сільського туризму;
- неврегульована програмна підтримка держави.
- недостатній інтерес органів самоврядування до розвитку цієї галузі;
- низький рівень системи підготовки кадрів для розвитку підприємництва в галузі сільського туризму;
- недостатня кількість та якість у потенційних учасників цього виду туризму знань з організації бізнесу;
- невисокий рівень туристичної культури населення;
- відсутність досвіду у проведенні різних типів рекламних заходів [3].

Враховуючи світовий досвід та сучасні тенденції розвитку національної економіки сільський туризм має прийнятні природно-кліматичні, соціально-культурні та економічні передумови для розвитку як в Україні в цілому, так і в Херсонській області зокрема. Молодіжне підприємництво в галузі сільського туризму регіону сприятиме не лише розвитку прибуткового виду підприємницької діяльності, а й стане одним з основних напрямів розвитку села та сільських територій, ефективним методом зменшення соціальної напруги, підвищення рівня життя сільської молоді та забезпечить стабільний соціально-економічний розвиток сільських територій.

Враховуючи все вище зазначене ми можемо визначити такі напрями розвитку молодіжного підприємництва в галузі сільського туризму Херсонської області, як відпочинковий та тематичний (рис. 1). До відпочинкового ми можемо віднести проживання та проведення дозвілля в екосадибах, особистих господарствах, домогосподарствах та фермерських господарствах. Тематичний туризм може бути представлений кінним, винним, гастрономічним, мисливським, подієвим тощо.

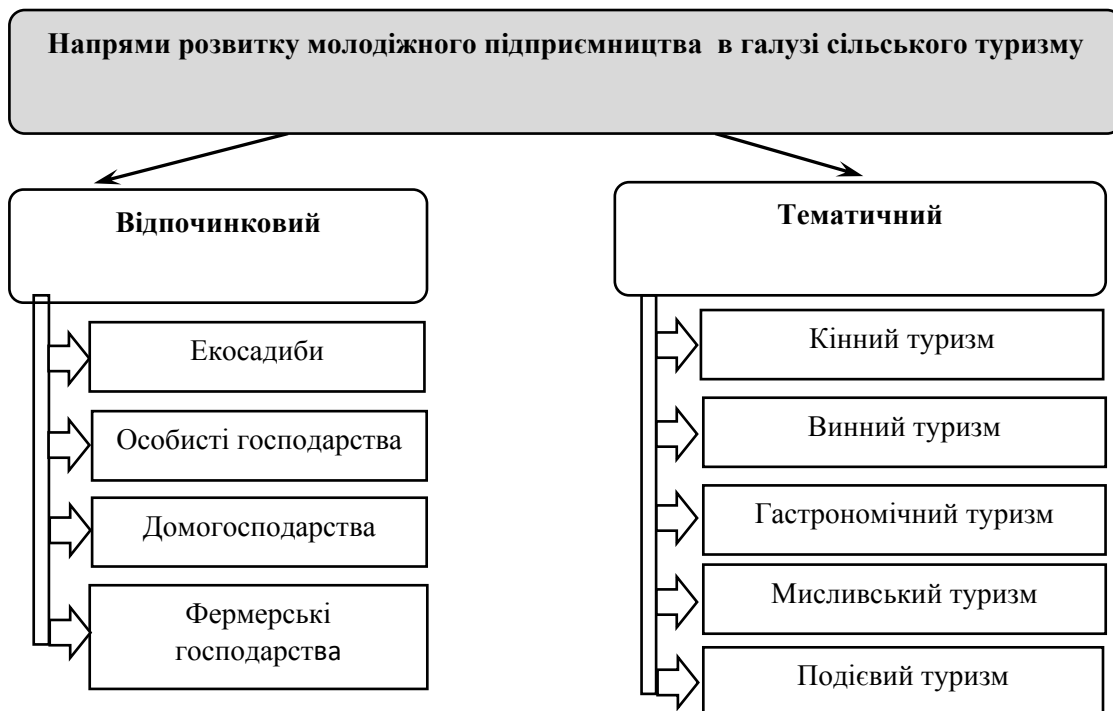

Рис. 1. Напрями розвитку молодіжного підприємництва в галузі сільського туризму

Також в рамках молодіжного підприємництва з метою оптимізації та упорядкування послуг сільського туризму в Херсонській області слід створити Регіональний туристично-інформаційний центр та в районах -

туристично-інформаційні центри, які розроблятимуть та впроваджуватимуть процедури щодо забезпечення і підвищення якості туристичних послуг - сертифікацію сільських садиб, маркування та стандартизацію маршрутів туризму, встановлення лайтбоксів (знаків якості), створення та підтримку сайтів і систем онлайн бронювання.

Додатковими послугами даних центрів може бути підготовка та навчання власників бізнесу галузі сільського туризму, залучення нових суб'єктів та популяризація даного виду бізнесу серед населення, розширення учасників тематичних конференцій, семінарів, залучення інвесторів та консультативна допомога у формуванні документів і бізнес-планів.

Розвиток молодіжного підприємництва в галузі сільського туризму в Херсонській області може стати не лише напрямом додаткових грошових надходжень до сільських громад а й вирішенням питання трудової міграції, безробіття молоді, занепаду соціальної інфраструктури села, поглибленню демографічної кризи тощо.

На основі проведеного дослідження можна виділити основні напрями підвищення ефективності діяльності молодіжного підприємництва, які впроваджуватимуть послуги сільського туризму в Херсонській області:

- розробка та впровадження регіональних проєктів ефективного розвитку сільського туризму та широкого залучення господарств до ведення туристичного бізнесу;
- створення соціальної і транспортної інфраструктури;
- відновлення роботи місцевих закладів громадського харчування та відпочинку;
- проведення форумів, конференцій, семінарів, тематичних виставок з метою популяризації туризму на селі;
- розробка методичних посібників щодо заснування бізнесу, стандартизації послуг у цій галузі, що відповідатимуть чинному законодавству та стандартам європейського рівня;
- підготовка кваліфікованих фахівців на ринку послуг сільського туризму та підвищення чисельності їх набору у заклади вищої освіти на основі регіонального замовлення за цільовими напрямками;
- створення системи державної статистики для проведення моніторингу регіональних та державних програм розвитку сільського туризму в цілому;
- врегулювання питання оподаткування доходів отриманих за надання послуг у цій галузі за мінімальними ставками, які встановлюють місцеві ради, встановлення податкової бази і строків сплати.

Висновки. Отже, розвиток молодіжного підприємництва в галузі сільського туризму в сучасних умовах може стати дієвим засобом формування стабільних доходів для молоді, забезпечити надходження значних коштів до місцевих громад та державного бюджету, стати основною формою раціонального використання вільного часу населення, засобом пізнавального і змістовного дозвілля, методом вивчення особливостей життя в сільській місцевості, історії розвитку традиційних та нетрадиційних форм господарювання, залучення широких верств населення до пізнання історичної та культурної спадщини.

Література.

1. Європейський досвід організації сільського зеленого туризму http://tourlib.net/statti_ukr/siltur2.htm
2. Про туризм. Закон України. № 324 від 15.09.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-vr/ed19950915>
3. Філюк С.М. Сутність поняття, умови та перспективи агротуристичної діяльності. Молодий вчений. 2017. №5.1 (45.1). С. 141 – 145.
4. Перегуда С. Агротуризм як форма диверсифікації аграрних формувань. Зерно і хліб. 2013. С. 70 – 71. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.
5. Туристи на селі: приховані можливості України. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/svoboda-v-detalyah/29374595.html>
6. Перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні http://tourlib.net/statti_ukr/siltur7.htm
7. Бізнес-ідея: як заробити на зеленому туризмі. URL: <http://my.rv.ua/hotnews/biznes-ideya-yak-zarobiti-na-zelenomu-turizmi/>
8. Агротуризм як форма диверсифікації діяльності аграрних формувань http://tourlib.net/statti_ukr/pereguda.htm
9. Здоровило Т. І на роботі, і вдома: як сільський туризм може стати в нагоді українським фермерам. URL: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/3240/159/117922/>
10. Куцоконь М.П. Молодіжне підприємництво та активізація суб'єктивного підприємницького потенціалу молоді. Навчально-методичний посібник / За ред. проф. Гудзя П.В. – Донецьк: ЮгоВосток, 2006.- 286с.

References.

1. tourlib.net (2019), “European experience in organizing rural green tourism”, available at: http://tourlib.net/statti_ukr/siltur2.htm (Accessed 20 Aug 2019).
2. Verkhovna Rada of Ukraine (1995), The Law of Ukraine “About tourism”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-vr/ed19950915> (Accessed 20 Aug 2019).

3. Filiuk, S.M. (2017), "The essence of the concept, conditions and prospects of agritourism activities", *Molodyj vchenyj*, vol.5.1 (45.1), pp. 141 – 145.
4. Pehuda, S. (2013), "Agritourism as a form of diversification of agrarian units", *Zerno i khlib*, vol.4, pp. 70 – 71.
5. radiosvoboda (2018), "Tourists in the countryside: hidden opportunities for Ukraine", available at: <https://www.radiosvoboda.org/a/svoboda-v-detalyah/29374595.html> (Accessed 20 Aug 2019).
6. tourlib.net (2019), "Prospects for the development of rural green tourism in Ukraine", available at: http://tourlib.net/statti_ukr/siltur7.htm (Accessed 20 Aug 2019).
7. Rivnyany (2017), "Business idea: how to make money on green tourism", available at: <http://my.rv.ua/hotnews/biznes-ideya-yak-zarobiti-na-zelenomu-turizmi/> (Accessed 20 Aug 2019).
8. Pehuda, S. (2013), "Agritourism as a form of diversification of activities of agrarian units", available at: http://tourlib.net/statti_ukr/pereguda.htm (Accessed 20 Aug 2019).
9. Zdorovylo, T. (2017), Both at work and at home: how rural tourism can benefit Ukrainian farmers "", available at: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/3240/159/117922/> (Accessed 20 Aug 2019).
10. Kutsokon', M.P. (2006), *Molodizhne pidpriemnytstvo ta aktyvizatsiia sub'iektyvnoho pidpriemnyts'koho potentsialu molodi* [Youth entrepreneurship and activation of the subjective entrepreneurial potential of youth], Yuhovostok, Donetsk, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2019 р.